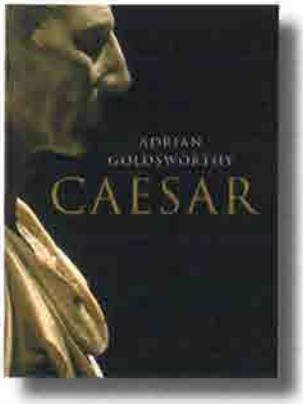
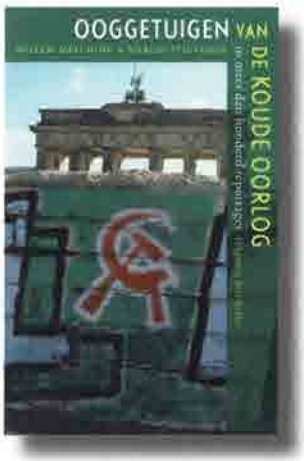

geschiedenis. Lijnen trekken is een geliefde bezigheid van veel historici: verleden dat voortleeft in later tijd is misschien zelfs de essentie van het vak. Een andere belangrijke denker uit de negentiende eeuw stelde dat het alleen nuttig is de geschiedenis te bestuderen, als men hoofd- van bijzaken weet te scheiden. Hoofdzaken zijn gebeurtenissen, begrippen, waarvan de kennis een mens in zijn leven vooruithelpt. Bijzaken zijn er veel meer. Ze zijn overtollige belasting van het (collectief) geheugen; ballast die best overboord mag.
Adrian Goldsworthy vermijdt in zijn biografie *Caesar* de ballast goed in de hoofdstukken waar hij Caesars veldtochten in Gallië beschrijft. De belangrijkste bron voor deze episode, Caesars eigen *De bello gallico*, schijnt hier en daar vrijwel letterlijk door de tekst heen (dit effect wordt versterkt door het feit dat Caesar over zichzelf in de derde persoon schreef), maar Goldsworthy expliciteert, nuanceert of interpreteert waar nodig. De achtergrond van Caesars tekst wordt daardoor kleurrijker. Wanneer Goldsworthy een veldslag beschrijft is hij op zijn best; je ziet (gesteund door kaartjes) de cohorten bloksgewijs optrekken, je voelt de impact van een ruiterafdeling.
Minder gelukkig is de presentatie van het (regelmatig bloederig) ellebogen van de senaatselite in Rome. De periode van burgeroorlogen waarin Caesars loopbaan gestalte kreeg kennen wij uit divers bronnenmateriaal. Goldsworthy heeft zo te zien alles gelezen, maar hij lijkt de controle over het materiaal soms kwijt. Terloopse opmerkingen uit brieven van Cicero worden verknoopt met passages uit Plutarchus en Suetonius; huwelijken, wetsvoorstellen, redevoeringen – alles komt uitgebreid aan de orde. Correct, waarschijnlijk, maar zó uitgebreid dat de vaart eruit gaat. Hier had ballast geloosd gemogen. Waar Mommsen historisch belang onderstreepte, verliest Goldsworthy zich in details.

Siward Tacoma

WILLEM MELCHING EN MARCEL STUIVENGA, *OOGGETUIGEN VAN DE KOUDE OORLOG*
(UITG. BERT BAKKER: AMSTERDAM 2007), 205 BLZ., PRIJS € 17,95.

De Amsterdamse historicus en Duitsland-expert Willem Melching wijdt het nieuwste deel van deze serie, samen met freelancehistoricus Marcel Stuivenga, aan de bewogen jaren van de Koude Oorlog, om volgens het bekende recept van deze reeks een groot aantal authentieke bronnen te publiceren. Ook nu weer betreft het zeer uiteenlopende bronfragmenten: redevoeringen (zoals Kennedy's befaamde woorden: 'Ich bin ein Berliner'), dagboekaantekeningen, sfeerreportages, krantenartikelen. Elk van de 190 fragmenten wordt ingeleid met een kort exposé. Samen weerspiegelen al die bronnen de geest van de tijd, voorzover het de Oost-West-controverse betreft. Ze staan strikt in chronologische volgorde, wat het nadeel heeft van al te abrupte decorwisselingen. Hier staat het voordeel tegenover van zichtbare verbanden, bijvoorbeeld tussen de dood van Stalin en het daaropvolgende rumoer in Oost-Europa, China of Nederland. De auteurs onderscheiden vijf fases in de Koude Oorlog: de expansieve fase (1945-1949); de jaren van consolidatie (1953-1962), de jaren van detente (1963-1979), de voortgezette Koude Oorlog (1979-1985) en de jaren van desintegratie (1985-1991). Relatief veel documenten betreffen de Duitse deling en latere hereniging, onderwerpen waarin Melching gespecialiseerd is, getuige zijn boek over de DDR. Korea wordt onder meer in beeld gebracht met de bittere kou die de geallieerde soldaten leden, maar niet met het miljoenenvoudig sterven van de Koreanen. Vietnam onder meer met de val van Saigon in 1975. Andere brandhaarden zoals Afghanistan en Latijns-Amerika krijgen enige aandacht. Het Midden-Oosten is erbuiten gelaten, die brandplek verdient een aparte behandeling.
De lezer van deze ooggetuigeverslagen beseft herhaaldelijk, dat de wereld enkele malen op de rand van de Derde Wereldoorlog heeft gebalanceerd. Voor de geschiedenisdocent lijkt mij dit boek een nuttige instrument om snel hapklare brokken uit op te dissen om de les mee op smaak te brengen.

Jan van Oudheusden